

İLAÇ FİYATLARINI SERBEST BIRAKMA GİRİŞİMLERİ VE DOĞURABİLECEĞİ SONUÇLAR PANELİNDEN 12 MAYIS 1984

İsmet SOZEN (*)

Sayın Başkan, Değerli Misafirler ve Eczacılar,

Eczacılık bayramı vesilesi ile Derneğimiz ve şahsım adına bu konuşma imkânını bana verdiği için yöneticilere teşekkür eder, bütün Eczacılık Camiasının bayramını kutlar, ülkemiz ve camiamız için panelin yol gösterici olmasını temenni ederim.

Panelin konusunu teşkil eden "İLAÇ FİYATLARINI SERBEST BIRAKMA girişimleri ve doğuracağı sonuçlar"a geçmeden önce bugüne kadar ki uygulamadan kısaca bahsetmek isterim.

Bilindiği gibi İLAÇ FİYATLARININ nasıl tesbit edileceğine dair 1972 tarihli FİYAT KARARNAMESİ, Sayın Prof. Metin Tanker'in başkanlığında çalışan geniş kapsamlı İLMİ KOMİSYONUN hazırladığı rapora istinaden çıkarılmıştır.

Ancak Kararname, değişen EKONOMİK şartlara, artan döviz değeri ve maliyetlere göre uyum sağlayamadığı için büyük sıkıntılara sebep olmuştur.

Bugünkü YASAL ŞARTLARA göre durum şöyledir.

— İlaç fiyatlarının verilmesi ve

değiştirilmesi Sağlık Bakanlığı'nca yapılacağına dair 1262 sayılı yasada açıkça maddeler vardır.

— 1972 tarihli mezkur fiyat kararname henüz kaldırılmamıştır.

— 14 Aralık 1984 tarihli Sağlık Bakanlığı Teşkilat Yasası ilaç fiyatlarının uygunluğunun KONTROLUNU İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü'nün görevi içine almıştır.

— Diğer yandan 1984 İTHALAT REJİMİNDE ithal edilen ilaç ham ve yardımcı maddelerinin FİYAT KONTROLÜ kaldırılmıştır.

İthal edilen hammadde FİYAT KONTROLÜ kaldırılınca farklı fiyatla ithal edilen maliyetleri farklı olan hammaddelere göre ENDEKS nasıl yapılacaktır. Yukarıdaki yasalar nasıl uygulanacaktır.

Hangi Fiyat Endekse alınacak, maliyet farklarından kaynaklanan AYNI ETKEN MADDELİ ilaçların farklı fiyatlarla satışı olacak mıdır ?

Bu konuları YASAL BİR DÜZENLEME olmadan bugünden bilmek, cevaplamak çok zordur.

Bu durum karşısında İLAÇ SANAYİİNİN durumu nedir ?

(*) Türkiye İlaç Sanayi Derneği Başkanı

Sanayimiz aynı zamanda ÖZEL TE-ŞEBBÜS olduğu için, satabileceği çeşidi ÜRETMEK, ÜRETTİĞİ ÇEŞİDİNE maliyetine göre fiyat almak ister.

Fiyat, EKONOMİK bir konudur, her imalat ilacında bir MALİYET değeri vardır. Sanayicinin elinde olmayan nedenlerle döviz değeri artışı, ambalaj vesair giderlerin yükselmesi gibi hallerde, maliyetlerinin artışına göre fiyat alamaması onu mağdur etmektedir.

İlaç fiyatlarının yeniden düzenlenmesini istemek durumuna getirmektedir.

Kararname gereği, fiyat verilmesi Sağlık Bakanının, hatta Hükümetlerin TAKDİRİNE bağlıdır.

Bu düzen maalesef siyasi nedenlerle hep sanayi aleyhine işlemiştir. EKONOMİK hakikatler siyaset nedeniyle geriye itilmektedir.

Artan maliyetine fiyat alamayan ilaç imalcileri günlük ödemelerini yapabilmek, ilacını unutturmamak, HALKI İLAÇSIZ bırakmamak için zararına da olsa ilaç satışına devam etmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu uygulama sanayinin gelişmesini, hammadde imaline ve ihracata yönelmesini, halk sağlığına ve ülke ekonomisine daha fazla katkıda bulunmasını engellemektedir.

— Fiyat kararnamesinde maliyet artışına göre fiyat verilebilmesi için İDAREYİ bağlayıcı maddelerin olmaması,

— Değişen ekonomik ve maliyet artışlarına göre ilaç fiyatlarında DÖVİZ DEĞERİ ve PETROL fiyatında olduğu gibi otomatik ayarlanan bir sistemin geliştirilmemesi,

— İthal edilen ilaç ham ve yardımcı maddesinin ÖN FİYAT KONTROLÜNÜN sıratlı ve piyasa şartlarına

uygun yapılamaması, geç ve zor işlemesi, dünya piyasasını izleyememesi bizleri çok sıkıntılara sokmuş, hammaddesi ufak fiyat farklılığından getirilemediği için bazı ilaçların uzun süre YOKLUĞUNA neden yaratılmıştır.

— Artan masraflar ve maliyetler karşısında eczaneler gibi sanayide kazanç payı fazla olan pahalı ilacı imal edip satmak tarafına gitmiş, PAHALI İLAÇLARA yönelme artmış, ucuz ilaç imali özendirilmemiştir.

Bu kısa izahatımızdan sonra sormak gerekir...

O halde İLAÇ FİYATLARI NASIL OLMALIDIR ?

Bizce fiyattan önce;

— Önce aranan ilaç bulunmalıdır.

— Sonra halkın ALIM GÜCÜ de hesaba katılarak ilaç fiyatı MAKUL olmalıdır.

O halde konuyu açarsak, ilaç fiyatına tesir eden faktörlere bakmalıdır:

1. Ham ve yardımcı maddeler

— Ham ve yardımcı maddelerin % 80'e yakını dış ülkelerden ithal edilmektedir.

— İlaç fiyatının MAKUL OLMASI, döviz kaybının fazla olmaması, hammadde ithalinin ucuz yapılmasına bağlıdır.

— Ucuz olacak diye de hammadde kalitesiz olmamalıdır. Piyasa icabı zaruri olan ufak fiyat farkları nedeniyle de ithalat ve dolayısıyla İMALAT durdurulmamalıdır.

— Fiyata tesir eden AŞIRI FİYAT FARKLARI da olmamalıdır.

PIYASA ŞARTLARINI takip edebilecek UZMANLAŞMIŞ kadroya sahip, sıratlı çalışan bir MERCİ

hammadde ithal fiyatını kontrol etmelidir.

2. AMBALAJ MALZEMESİ

Çoğu belirli firmalardan alınmaktadır. Bunda büyük farklılıklar olmayacaktır. Yine de PİYASA ŞARTLARINA uygun fiyat esas alınmalıdır.

3. İŞÇİLİK

İşçilik giderleri zaten toplu sözleşmelerle belirlenmektedir. Bunlar nazara alınarak işçilik giderleri tesbit edilebilir.

4. İşçilik dışında kalan idari, ticari pazarlama ve satış giderleri de açık ve belirli bir şekilde yeniden belirlenmelidir.

5. Eczacı kâr haddi gibi İMALATÇI KAR miktarında. Açıklığa kavuşmalıdır.

Yasal olan ve bugüne kadar geçerli olan fiyatlandırma sisteminin dışında genelde ENDEKS yapılmadan SERBEST FİYATLA ilaç fiyatları nasıl belirlenebilir. Bu hususta da kanımızca birkaç şekil olabilir :

1. HAMMADDE İTHALİNİN kontrollü olması, diğer giderlerin fiili harcamalara göre tebsit edilerek fiyat oluşturulması, kısmen KONTROLLÜ BEYAN esasıdır.

- Bunda, sanayi için bir rahat çalışma olabilir. Sanayi fiili maliyet artışına göre FİYAT ALABİLİR.
- Hammadde fiyatı kontrollü olduğu için esas maliyete tesir eden hammadde maliyetlerinde büyük farklılıklar olmaz.
- Maliyete göre fiyat alınacağı için, Giderleri fazla olan tasarrufu çalışmayan firmalar bu fiyat sistemiyle TEŞVİK edilmiş olur.

— İlaçta ARZ VE TALEP kaidesi tam işlemediği, alanla satan karşı karşıya gelmediği için pahalı çalışan masrafı fazla olan firma tüketicinin aleyhine de olsa daha fazla satış yapabilir.

2. Hammadde ithal fiyatının da SERBEST OLMASI

- Bu sistemde icabında büyük FARKLI fiyatlarla ithal edilecek AYNI hammadde sebebiyle benzer ilaçların çok farklı fiyatları olacaktır.
- Belki doktor, psikolojik etken sebebiyle pahalısını reçetesine yazacak, belki kâr marjı fazla olan pahalı ilacı eczacı satmayı tercih edecektir.
- Devlet güvencesinde olan, ruhsata bağlanan ilaç bu yolla AŞIRI KAZANCA vasıta olacaktır.
- Eczanelerde fiyat nedeniyle rahatsızlıklar olabilecektir.
- Kendi ana firmasından hammaddesini alan yabancı sermaye ve lisansla çalışan ruhsatlar yoluyla, ÇOK KOLAY olarak PAHALI hammadde gelecek,
- Tedavi değeri aynı olan bu hammaddelerin gelişiyse o ölçüde VERGİLENDİRİLMİŞ KAZANÇ HAMMADDE bedel olarak dışarı gidecek,
- O nisbette ilaç pahalı satılacak gereksiz döviz kaybı olacaktır.
- İlaç piyasasında bazı ilaçların fiyatı artsa da satışı azalmayacak olanlar suni olarak hammadde ithal fiyatıyla pahalılandırılacak, bu yolla elde edilen HAKSIZ kazanç diğer ilaçların PAZARLANMASINDA

harcanarak haksız REKABETE sebebiyet verdirecektir.

3. İLAÇTA REKABET

İlaçta alıcı ve satıcı karşı karşıya gelmediği, ilacı seçen başkası, parayı ödeyen başkası olduğu, ayrıca güven ve psikolojik etken söz konusu bulunduğu için diğer sanayi ürünleri gibi REKABET ve rekabetle FİYAT düşmesi fazla söz konusu olamaz.

Ancak benzer ilaca Kolay Ruhsat verilirse;

- Bazı ilaçlardaki tekelcilik önenebilir.
- Ucuz hammaddenin getirilmesi dünya piyasasında bulunabilmesi sağlanabilir.
- Bazı ilaçların fiyatlarının düşürülebilmesi, bu yollarla mümkün olabilir.

Eğer benzer ilaç yoksa benzeri olmayan ilaçlar arasında REKABET hiç düşünülemez.

Zaman ölçüsünde kısaca ifadeye çalıştığım bu konu üzerinde temennimiz;

- Sanayinin hakkı olan ilaç fiyatlarının HAKKANİYETE uygun olarak ZAMANINDA verilmesi,
- Halkın aradığı ilacı bulabilmesi, fiyatının da makul seviyede tutulabilmesidir.
- Bu sistem KALICI yeni bir YASAYA kısa zamanda bağlanırsa sanayi de, eczacı da, halkımız da bu sahada huzura kavuşacaktır.
- Yöneticilerin kamu oyunu dikkate alarak daha fazla POLEMİĞE imkan vermeden ilaç fiyatlarının kısa sürede açıklığa kavuşturacaklarına inanıyoruz.